

7.4.2022

Sv: fråga regeringen om CU24 och maskindirektiv

Johan Hjalmarsson [johan.hjalmarsson@regeringskansliet.se]

Hej,

Tack för ditt e-brev daterat den 29 mars (dnr Fi2022/01196). Eftersom dina frågor bl.a. handlar om hur MKB-direktivet har införlivats i plan- och bygglagen har din fråga överlämnats till oss på Finansdepartementet som har hand om tillämpningen av den lagen. Inom Finansdepartementet har vi även berett den proposition som ligger till grund för riksdagens beslut som behandlas i civilutskottets betänkande 2020/21:CU24.

Sverige har genomfört MKB-direktivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt. De synpunkter som Europeiska kommissionen har framfört i sin underrättelse i oktober 2019 handlar om att det enligt kommissionen finns enskildheter i direktivet som inte har införlivats på ett korrekt sätt i svensk rätt. Sverige har den 5 februari 2020 besvarat den formella underrättelsen om hur MKB-direktivet efterlevs (dnr M2019/01829).

Sammanfattningsvis anför regeringen i skrivelsen att Sverige i huvudsak har genomfört direktivet på ett korrekt sätt när det gäller de krav som tas upp i den formella underrättelsen. Av svaret framgår vidare att regeringen, vid den genomgång av det svenska införlivandet av direktivets bestämmelser som föranletts av kommissionens frågor, uppmärksammat ett antal bestämmelser i direktivet som inte tydligt kommit till uttryck vid införlivandet. I ljuset av detta har regeringen anförat att det finns ett behov av att se över införlivandet för att förtydliga och förbättra det på ett antal punkter.

Kritiken från kommissionen visar att det inte i alla delar har varit helt transparent hur MKB-direktivet genomförs i svensk rätt. Mot den bakgrunden har en översyn av genomförandet inletts inom Regeringskansliet, bl.a. när det gäller plan- och bygglagen. Som en följd av denna översyn lämnade regeringen i propositionen Genomförandet av MKB-direktivet i plan- och bygglagen (prop. 2020/21:174) förslag på ändringar i den lagen för att förtydliga genomförandet. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Din fråga om Sverige har fått dispens från att inte tillämpa MKB-direktivet saknar således grund eftersom direktivet har införlivats i svensk rätt. Därmed faller även frågan om gottgörelse, eftersom frågan bygger på den felaktiga premissen att direktivet inte skulle ha genomförts.

MKB-direktivet genomförs i svensk rätt genom bestämmelser i flera olika lagar. Ändringarna i plan- och bygglagen avser endast vissa av de projekt som avses i bilaga II till direktivet, jfr uppräkningsen i 4 kap. 2 § första stycket 3 a plan- och bygglagen. Den tillståndsprövning av sådana projekt för vindkraft som avses i direktivet genomförs i svensk rätt huvudsakligen genom bestämmelserna i miljöbalken. Att det inte krävs detaljplan för sådana vindkraftverk som kräver tillstånd enligt miljöbalken 9 eller 11 kap. miljöbalken framgår av 4 kap. 3 § plan- och bygglagen jämförd med 6 kap. 2 § första stycket 2 plan- och byggförordningen (2011:338). Det är således en missuppfattning att de lagändringar som trädde i kraft den 2 augusti 2021 borde ha tillämpats av Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen) vid prövningen om ansökan om tillstånd till uppförande och drift av en gruppstation med vindkraftverk i Sundsvalls kommun i mål M 2127-19.

I sammanhanget kan noteras att Sverige ingalunda är ensamt om att inte fullt ut ha tillämpat MKB-direktivet på ett korrekt sätt. Kommissionen har därför inlettt överträdelseärenden mot ett flertal av unionens medlemsstater.

Lagar och förordningar kungörs i Svensk författningssamling, jfr 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar. Såväl kommuner som länsstyrelser och domstolar bevakar de lagändringar som riksdagen beslutar om. Därutöver har Boverket i sitt nyhetsbrev informerat om författningsändringarna. Boverket informerar även om hur bestämmelserna i plan- och byggregelverket ska tillämpas på sin webbplats PBL kunskapsbanken, vilket även omfattar de ändringar som har genomförts med anledning av förslagen i prop. 2020/21:174.

Maskindirektivet (dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG av den 17 maj 2006 om maskiner) gäller för maskiner, och därmed också för vindkraftverk, sedan 2009. Påståendet att maskindirektivet inte skulle gälla i Sverige stämmer alltså inte.

Ett EU-direktiv föreskriver vilket resultat medlemsländerna ska uppnå men lämnar åt dessa att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. EU-direktiv införlivas i svensk rätt genom lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter för att kunna tillämpas i Sverige. Maskindirektivets tekniska krav har genomförts i arbetsmiljölagen (1977:1160) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter om maskiner samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna (AFS 2008:3).

AFS 2008:3 beslutades den 17 juni 2008 och tillämpas för maskiner som släppts ut på marknaden efter den 29 december 2009.

Tillverkaren ska enligt AFS 2008:3 göra en riskanalys innan maskinen – i det här fallet vindkraftverket – tillverkas. Tillverkaren ska i första hand konstruera sin maskin tekniskt så att riskkällorna i bilaga 1 elimineras. Om det inte är tekniskt möjligt att eliminera de identifierade riskerna ska tillverkaren vidta nödvändiga skyddsåtgärder. Tillverkaren ska sedan informera användaren – i detta fall den som låter uppföra eller avser att driva vindkraftverket (verksamhetsutövaren) – om kvarstående risker. Exempel på sådan information kan vara krav på att varningsskyltar sätts upp på väl synliga platser och på lämpligt avstånd.

Med vänlig hälsning

Johan Hjalmarsson

Johan Hjalmarsson

Ämnesråd

Enheten för samhällsplanering

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Telefon: 08-405 25 87

johan.hjalmarsson@regeringskansliet.se